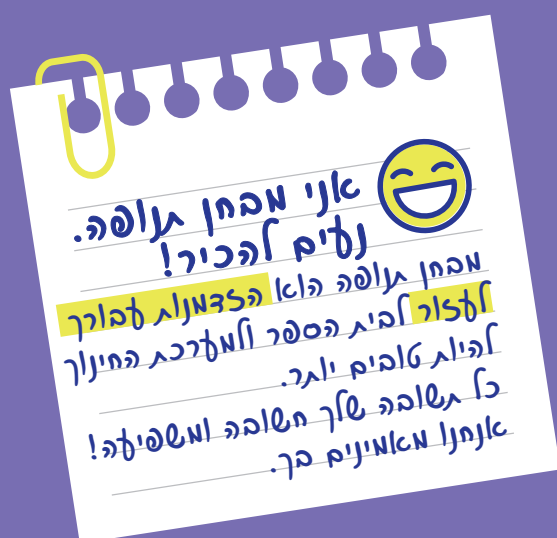

כיתה
ד

מבחן בעברית

חוברת טקסטים

חינוך חרדי

עץ השקד הפורח

אורה ישבה על אֶדן החלון הרחב בְּחדרה, אָפה היה צמוד לשמֶשה, והיא חיפשה לְשׁוֹא סֶדֶק של אור בשמיים האפורים.

"החורף השנה ארוך וממושך", אמר אבא, "לכן עץ השקד של דודי אינו פורח, אף על פי שבדרך כלל הוא מתחיל להתעורר כבר בסוף טֵבֶת".

5 "עד ט"ו בְּשֶׁבֶט העץ יפרח?" שאלה אורה.

אבא סקר שוב את השמיים המְעוֹנָנִים. "אם לא יתחיל לְהִתְבַּהֵר בקרוב, אני חושש שלא".
אורה חשבה על אָחִיהָ הגדול דודי, שנמצא בבית החולים וצפוי לחזור הביתה לקראת ט"ו בְּשֶׁבֶט. "דודי כל כך אוהב את עץ השקד שלו, הוא שָׁתַל אותו כשהיה קטן", אמרה בְּלִיבָה, "אני בטוחה שהוא יתעצב לגלות שהעץ מאַחֵר לכרוח".

10 אורה ישבה בשיעור מְלָאכָה, את השיעור הזה הקדישה המורה לט"ו בשבט המתקרב. המורה חילקה לכל תלמידה שלוש חתיכות בֶּד בצבעים לבן, ורוד וחום, יחד עם חוט ברזל ארוך ומְגוֹלָגֵל.

"היום כל אחת תכין עֵנֶף של עץ שקד לכבוד ערב ההורים בבית הספר", אמרה המורה.

אורה הִחְלָה להכין פרחים מחתיכות הֶבֶד לפי הוראות המורה, וְכִשְׁסִיִּימָה סִקְרָה בְּסִיפּוֹק 15 את הפרחים המושלמים. לאחר מכן היא יצרה ענף מְחוּט הברזל והצְמִידָה אֵלָיו את הפרחים עד שהוא נראה כמו ענף שקד אמיתי ופורח.

אורה ליטפה בְּרוֹךְ את הענף שֶׁבִידָה וְחָשָׁה צְבִיטָה בְּלִיבָה. "היום דודי מגיע הביתה מבית החולים", היא חשבה לעצמה, "אני כל כך רוצה שדודי יראה את העץ שלו ויאמר: 'גם אני צריך לכרוח, כמו העץ שלי'. הֲלוֹאִי שהענף הפורח שֶׁבִידָה היה על העץ של דודי, הֲלוֹאִי 20 שהענף הזה היה אמיתי".

אורה הביטה בענפים הרבים בעיניים גדולות. כתאום הִבְרִיק בְּמוֹחָה רעיון. בְּתִחִלָּה היא חשבה שהוא מוזר מאוד, אך כִּכְל שֶׁהִפְכָּה בו הוא נראה לה הִגְיוֹנִי יותר ויותר.

בסיום השיעור ניגשה אורה למורה למְלָאכָה וסיפרה לה על הרעיון שלה.

המורה הקשיבה, חֲכָכָה בדעתה ולאחר הַתְּלַבְּטוֹת הַשִּׁיבָה: "בסדר, אורה, אני מסכימה
 25 לְבִקְשָׁתָךְ. תוכלי לקחת את ענפי השקד בסוף היום מִהָאָרוֹן שלי בחדר המורות". המורה
 הושיטה לאורה מפתח קטן. "שמרי על הענפים היטב והחזירי אותם לְקֶרֶת ערב ההורים,
 ושהקב"ה ישלח בְּמִהְרָה רפואה שלמה לאחייך", בִּירְכָה אותה בחמימות.

בסיום הלימודים מיהרה אורה לְבִיתָה, כְּשֶׁבִידָה שְׁקִית מלאה בענפי השקד שהיא וחברותיה
 הכינו בשיעור מלאכה. עליה להספיק לְקַשֵּׁט את העץ לפני שאחיה יגיע. כְּשֶׁהגיעה הביתה,
 30 חֲמֵקָה לְחִדְרָה. היא נִטְלָה סְלִיל חוטים עבה וסולם קטן ויצאה לחצר.

עץ השקד חיכה לה אפור וחסר צבע. אורה ליטפה אותו קלות. "אני אֶקְשֹׁט אותך",
 אצבעותיה החליקו על קליפת העץ הַמְּחוֹסֶפֶסֶת, "אני בטוחה שאתה רוצה לְשַׁמֵּחַ את דודי,
 אבל אתה לא יכול. לכן אני עוזרת לך ומתפללת לקב"ה שִׁייתן לדודי את הכוחות לשִׁמּוֹחַ".

ענפיו של עץ השקד התכופפו לְכִיוּנָהּ, ואורה הצמידה להם בעדינות את הענפים
 35 הַמְּלַבְּלִים. בזהירות רבה היא טיפסה על הסולם, הגיעה עד הענפים הגבוהים של העץ,
 וגם להם הצמידה ענפים עם פרחים מְלֹאכּוֹתִים. כְּשֶׁסִּיְמָה, היא הביטה בעץ בסיפוק רב
 ועיניה נִצְצוּ. הענפים נָעו ברוח הקלה ונראו אמיתיים לגמרי.

היא הביטה בשעוֹנָה. השעה כבר הייתה חמש. קול של מכונית נשמע ליד הבית, ואורה
 רצה לקבל את פְּנֵיו של דודי.

40 מִיָּד כְּשִׁיצָא דודי מהמכונית, הוא הִכְנִה את מבטו
 לְכִיוּן עץ השקד האהוב. הוא התבונן בו ארוכות,
 ואורה עצרה את נְשִׁימָתָה.

לִפְתָע הִבְחִינָה אורה בחיוך רחב שנפרש על שִׁפְתֵיו
 של אחיה.

45 "איזה יופי, עץ השקד שלי פורח! גם אני צריך לפרוח",
 אמר, והאור שִׁזְרַח על פְּנֵיו האיר את ליבה של אורה.

**עברו לחוברת השאלות וענו
 על השאלות בעמודים 4-7.**

עצרו!

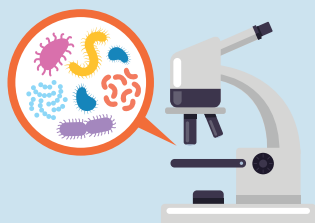
מעובד לפי סיפור מתוך "ילדים בנתיב השנה" מאת שרה ליאון.

התרופה ששינתה את העולם

אתם בטח לא אוהבים לטעות, ולא אוהבים שדברים קורים לא כפי שתכננתם. אבל לעיתים דווקא טעויות או מקרים לא צפויים הם הזדמנות לגלות דברים חדשים, אם רק נהיה מספיק סקרנים. לאורך השנים קרו לא מעט מקרים שבהם תגליות התגלו במקרה והובילו להמצאות פורצות דרך. אחת מההמצאות האלה היא תרופת האנטיביוטיקה, תרופה 5 חשובה שהשפיעה רבות על הרפואה.

חיידקים

חיידקים הם יצורים זעירים שאי אפשר לראותם בעין, אלא רק בעזרת מיקרוסקופ. המיקרוסקופ הוא מכשיר שבאמצעותו אפשר להתבונן בהגדלה בעצמים קטנטנים.

החיידקים חיים כמעט בכל מקום – באדמה, במים, באוויר, על חפצים ומשטחים, ואפילו על גוף האדם ובתוכו. יש חיידקים מועילים, החשובים לבריאות של בני האדם, ויש חיידקים המסוכנים לבני האדם, היכולים לגרום למחלות ולזיהומים.

בעבר, לפני בערך מאה שנים, אף אחד לא ידע איך להתגבר על מחלות שנגרמו מחיידקים, כמו דלקת ריאות. המחלות האלה סיכנו את חייהם של האנשים, וכל התרופות שהיו קיימות לא הצליחו להשמיד את החיידקים. 10 הרופאים והמדענים השקיעו מאמץ רב בחיפוש אחר תרופה חדשה שתורפא את החולים.

באותם ימים גם החוקר אלכסנדר פלמינג 15 ניסה למצוא חומר שיוכל להשמיד את החיידקים המזיקים. הוא עבד במעבדה קטנה בבית החולים, ובמשך שנים רבות הוא ערך ניסויים וניסה כל מיני דרכים כדי להשיג את מטרותיו. למשל, באחד הניסויים הוא 20 פיזר על החיידקים שבצלוחיות אבקנים של פרחים, כי חשב שבאבקנים יש חומר שיִשְׁמִיד אותם. אבל דבר ממה שניסה פלמינג לא כגע בחיידקים, והם המשיכו להתרבות בקלות בצלוחיות המעבדה.

25 קיץ אחד יצא פלמינג לחופשה. המעבדה שלו הייתה סגורה, ואיש לא נכנס אליה. כשהוא חזר מהחופשה, הוא גילה ששכח בטעות על השולחן כמה צלוחיות מעבדה עם חיידקים, ולא החזיר אותן למקום.

צלוחית מעבדה

כשהוא הסתכל על הצלוחיות, הוא שם לב שבחלקים מהן צמח עובש. עובש הוא סוג של פטריות בצבע אפור-ירקרק, כמו כתם שנוצר על לחם ישן. זה לא היה מקרה יוצא דופן. כל חוקר שעוסק בגידול חיידקים נתקל מדי פעם בצלוחיות מעבדה עם עובש, ובדרך כלל זורק אותן לפח.

אבל פלמינג הסתקרו. הוא לקח את אחת הצלוחיות והביט בה בעזרת המיקרוסקופ. ההפתעה שציפתה לו הייתה גדולה: החיידקים התרבו בכל שטח הצלוחית, חוץ מאשר סביב כתמי העובש! הוא בדק צלוחית נוספת, וראה בדיוק את אותו הדבר. כך הוא בדק את כל הצלוחיות עם העובש, ובכולן ראה את אותה תופעה מופלאה.

פלמינג המשיך לחקור. הוא גילה שהעובש מכריש חומר שהורג חיידקים ולכן הם לא הצליחו להתרבות סביבו. לחומר הזה הוא קרא **פניצילין**. חלפו עוד כמה שנים עד שהצליחו לייצר מהחומר תרופה לשימוש של בני האדם. לתרופה הזו אנחנו קוראים **אנטיביוטיקה**, והיא מצליחה להרוג חיידקים ולרפא מחלות.

תרופת האנטיביוטיקה שינתה את עולם הרפואה. בזכותה מחלות שנחשבו בעבר כמסכנות חיים מטופלות היום בקלות, והחולים מחלימים במהרה. עד היום היא הצילה את חיייהם של מיליוני אנשים בכל רחבי העולם.

הידעתם?

לא מעט המצאות שכולנו משתמשים בהן היום הומצאו בעקבות טעות או מקרה לא צפוי. למשל, מכשיר המיקרוגל הומצא בעקבות חטיף שוקולד שהפך לנוזלי בכיסו של מדען. גם צילומי הרנטגן, צילומים של גוף האדם שעוזרים לגלות שבברים בגוף, הומצאו לאחר שקרני אור מיוחדות התגלו במקרה. ואולי תופתעו לגלות שהקורנפלקס הומצא בטעות לאחר שדייסת חיטה נשכחה בתנור והתייבשה.

עם סקרנות וערנות גם "טעות" או "מקרה לא צפוי" יכולים להוביל לגילויים חשובים. אולם גם מה שנראה לנו כמו טעות או מקרה לא צפוי הוא חלק מתוכנית של הקב"ה. הוא נותן את ההזדמנות לבני האדם לגלות תגליות שישפיעו לטובה על כל העולם.

**עברו לחוברת השאלות וענו
על השאלות בעמודים 8–13.**

עצרו!

הטקסט בעמודים 4-5 מבוסס על כתבה מתוך עיתון "אדם צעיר", גיליון 86, נושא בלגן, עמ' 19-22.

האיור בעמוד 3: רחלי בן זאב; שאר התמונות והאיורים: shutterstock.com

אנו מכבדים את זכויותיהם של בעלי זכויות יוצרים ומשקיעים מאמצים באיתור בעלי הזכויות לצורך שימוש בחומרים המופיעים בקובץ זה. לגבי תכנים שבעליהם לא אותרו, השימוש נעשה על פי סעיף 27 לחוק זכויות יוצרים תשס"ח 2007. אם לדעתכם נפגעה זכותכם כבעלים של זכויות יוצרים בחומרים המופיעים בקובץ זה, הינכם מוזמנים לפנות באמצעות הדואר האלקטרוני לכתובת rama@education.gov.il.

מבחן 6431 בעברית לכיתה ד | חינוך חרדי

כל הזכויות שמורות למדינת ישראל, משרד החינוך, ראמ"ה. השימוש במסמך זה, לרבות הפריטים שבו, מוגבל למטרות לימוד אישיות בלבד או להוראה ולבחינה על ידי מוסד חינוך בלבד, לפי הרשאה מפורשת למוסד חינוך באתר ראמ"ה. זכויות השימוש אינן ניתנות להעברה. חל איסור מפורש לכל שימוש מסחרי וכן לכל מטרה אחרת שאינה מסחרית. אין להעתיק, להפיץ, לעבד, להציג, לשכפל, לפרסם, להנפיק רישיון, ליצור עבודות נגזרות בין על ידי המשתמש ובין באמצעות אחר לכל מטרה או למכור פריט מפרטי המידע, התוכן, המוצרים או השירותים שמקורם במסמך זה. תוכן המבחינים, לרבות טקסט, תוכנה, תמונות, גרפיקה וכל חומר אחר המוכלל במסמך זה, מוגן על ידי זכויות יוצרים, סימני מסחר, פטנטים או זכויות יוצרים וקניין רוחני אחרות, ועל פי כל דין; כל זכות שאינה ניתנת במסמך זה במפורש, דינה כזכות שמורה.